

Sprawa C-199/06

Centre d'exportation du livre français (CELF)
i
Ministre de la Culture et de la Communication
przeciwko
Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE)

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym
złożony przez Conseil d'État (Francja)]

Pomoc państwa — Artykuł 88 ust. 3 WE — Sądy krajowe —
Odzyskanie pomocy bezprawnie wprowadzonej w życie —
Pomoc uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem

Opinia rzecznika generalnego J. Mazáka przedstawiona w dniu 24 maja 2007 r. I - 472
Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 12 lutego 2008 r. I - 486

Streszczenie wyroku

1. *Pomoc przyznawana przez państwa — Plany pomocy — Przyznanie pomocy z naruszeniem zakazu ustanowionego w art. 88 ust. 3 WE — Późniejsza decyzja Komisji uznającą pomoc państwa za zgodną ze wspólnym rynkiem — Obowiązki sądów krajowych rozpatrujących wniosek o zwrot pomocy (art. 88 ust. 3 WE)*

2. *Pomoc przyznawana przez państwa — Plany pomocy — Przyznanie pomocy z naruszeniem zakazu ustanowionego w art. 88 ust. 3 WE — Późniejsza decyzja Komisji uznającą pomoc państwa za zgodną ze wspólnym rynkiem — Stwierdzenie nieważności tej decyzji przez sąd wspólnotowy — Moc wsteczna — Uzasadnione oczekiwania beneficjentów pomocy — Brak z wyjątkiem szczególnych okoliczności*
(art. 88 ust. 3 WE, art. 231 akapit pierwszy WE, art. 249 WE)

1. W przypadku badania wniosku opartego na art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE po wydaniu przez Komisję decyzji pozytywnej sąd krajowy ma obowiązek rozstrzygnąć w przedmiocie ważności aktów wykonawczych oraz zwrotu przyznanego wsparcia finansowego mimo stwierdzenia zgodności spornej pomocy ze wspólnym rynkiem. W takim przypadku prawo wspólnotowe nakazuje sądowni krajowemu zarządzenie właściwych środków w celu rzeczywistego usunięcia skutków bezprawności. Jednakże nawet w braku nadzwyczajnych okoliczności prawo wspólnotowe nie nakłada na sąd krajowy obowiązku całkowitego odzyskania bezprawnie przyznanej pomocy.

Artykuł 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE jest bowiem oparty na celu zachowawczym polegającym na zapewnieniu, że jedynie pomoc zgodna ze wspólnym rynkiem będzie podlegać wykonaniu. Aby zrealizować ów cel, wprowadzenie w życie zgłoszonego planu pomocy zostaje zatem odroczone do czasu rozwiania wątpliwości co do jego zgodności ze wspólnym rynkiem w drodze końcowej decyzji Komisji. Jeżeli Komisja wyda decyzję pozytywną, jest oczywiste, że wcześniejsza wypłata pomocy nie stoi w sprzeczności z omawianym celem.

W tym przypadku, z punktu widzenia podmiotów innych niż beneficjent takiej pomocy, jej bezprawność powoduje z jednej strony postawienie ich przed możliwością — ostatecznie niezrealizowaną — wprowadzenia w życie pomocy niezgodnej ze wspólnym rynkiem, a z drugiej strony przed koniecznością, w danym przypadku, znoszenia skutków, jakie w sferze konkurencji wywołuje pomoc przyznana bezprawnie wcześniej, aniżeli było to konieczne. Z punktu widzenia beneficjenta pomocy nienależna korzyść polegać może, po pierwsze, na braku konieczności zapłaty odsetek, jakie musiałby uiścić od danej kwoty pomocy zgodnej ze wspólnym rynkiem, gdyby zmuszony był pozyczyć tę kwotę na rynku w oczekiwaniu na decyzję Komisji, a po drugie, na polepszeniu jego sytuacji konkurencyjnej względem innych podmiotów na rynku w czasie utrzymywania się tej sytuacji bezprawności. Sąd krajowy ma więc — na podstawie prawa wspólnotowego — obowiązek nakazać beneficjentowi pomocy zapłatę odsetek za okres, w jakim utrzymywała się ta sytuacja bezprawności.

Na podstawie prawa krajowego sąd krajowy może ponadto w danym przypadku nakazać zwrot bezprawnie

przyznanej pomocy bez uszczerbku dla prawa państwa członkowskiego do późniejszego ponownego wprowadzenia jej w życie. Sąd krajowy może również stanąć przed koniecznością rozstrzygnięcia w przedmiocie odszkodowania za szkodę poniesioną wskutek bezprawnego charakteru pomocy.

(por. pkt 45–53, 55; pkt 1 sentencji)

2. Gdy sąd wspólnotowy stwierdza nieważność decyzji Komisji uznającej za zgodną ze wspólnym rynkiem pomoc, którą wprowadzono w życie przed wydaniem przez Komisję decyzji ostatecznej, naruszając zakaz przewidziany w art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE, zastosowanie znajdując kolejno domniemanie legalności aktów instytucji wspólnotowych i reguła przewidująca stwierdzenie nieważności ze skutkiem wstecznym. Pomoc wprowadzona w życie po wydaniu pozytywnej decyzji przez Komisję jest zgodna z prawem aż do stwierdzenia jej nieważności przez sąd wspólnotowy. Następnie w chwili wydania orzeczenia sądu, zgodnie z art. 231 akapit pierwszy WE, przyjmuje się, że sporna pomoc nie została uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem w decyzji, której nieważność stwierdzono, i w związku z tym wprowadzenie w życie tej pomocy należy uznać za bezprawne. Jest więc oczywiste, że w tym przypadku zasada wynikająca z art. 231 akapit pierwszy WE obala ze skutkiem wstecznym domniemanie legalności.

Jakkolwiek nie można wykluczyć możliwości powołania się przez beneficjenta bezprawnie przyznanej pomocy na nadzwyczajne okoliczności, na których słusznie mogło opierać się jego przekonanie o prawidłowości tej pomocy, a w konsekwencji możliwości zakwestionowania jej zwrotu, to jednak nie można uznać, że sam fakt istnienia decyzji pozytywnej, której nieważność stwierdzono później, może zrodzić tego rodzaju uzasadnione oczekiwania. Albowiem jeżeli została wniesiona skarga o stwierdzenie nieważności pozytywnej decyzji, beneficjent nie może mieć pewności co do legalności pomocy przed wydaniem ostatecznego rozstrzygnięcia przez sąd wspólnotowy, a tylko owa pewność może zrodzić u niego uzasadnione oczekiwania.

Wynika z tego, iż w sytuacji gdy sąd wspólnotowy stwierdzi nieważność decyzji Komisji o uznaniu pomocy za zgodną ze wspólnym rynkiem, wprowadzonej w życie z naruszeniem art. 88 ust. 3 zdanie ostatnie WE, przewidziany w tym przepisie obowiązek usunięcia skutków bezprawności pomocy obejmuje również — w celu obliczenia kwot należnych od beneficjenta i z wyjątkiem nadzwyczajnych okoliczności — okres między wydaniem przez Komisję pozytywnej decyzji i stwierdzeniem nieważności tej decyzji przez sąd wspólnotowy.

(por. pkt 62–69; pkt 2 sentencji)